

శాంకర
వేదాంత అమృతోపదేశములు

(FUNDAMENTALS OF SANKARA VEDANTA)

శాంకరవేదాంత

అమృతోపదేశములు

(Fundamental Principles of Sankaravedanta)

శాంకరవేదాంత అమృతోపదేశములు

(Fundamental Principles of Sankaravedanta)

1. వేదాంత జ్ఞానమునకు కావలసిన యోగ్యత

శంకర సప్తాహము వస్తున్నది. వానికి ముందునుండే ఈ సంవత్సరము కొన్ని ఉపన్యాసములు జరుపువలయునని మీరు ఆపేక్షించినట్లు ఈ ఉపదేశ మాలికను ప్రారంభించుచున్నాను. ఈ సప్తాహసందర్భములో ముఖ్యముగా శంకర భగవత్పాదుల వారికి సమ్మతమైన విచారములనుగురించే చెప్పవలసియున్నది. విషయము తెలియుటకు కొద్దిగా కఠినముగా ఉండవచ్చును. సాధనసంపత్తి ఎంతవరకు అలవడియుండునో, దానిననుసరించియే మనసుకు విషయము బోధపడును.

వేదాంతమును ఉపనిషత్తుల వివరణద్వారా లేక పక్ష-ప్రతిపక్షములను పట్టుకొని వాదన చేయుటద్వారా తెలియుటకు యత్నించవచ్చును. ఇటువంటి సందర్భములలో ఈ రెండు మార్గములును కుదరవను దానిని చెప్పనక్కరలేదు. ఇంకనూ ప్రత్యక్షానుమానాది ప్రమాణముల ఆధారముతోనూ ప్రమాణమును శుద్ధము చేయుతర్కముతోనూ తెలుసుకొనుటకు బయలుదేరుట ఏవిధముగానూ సరికాదు. ఎందుకనగా వేదాంతతత్త్వము ప్రమాణ గోచరమే కాదు. ఉపనిషత్తుల యందుగాని, భగవద్గీతయందుగాని తత్త్వమును ప్రమాణముతో తెలుసుకొన వచ్చునను ఊహకవకాశమే ఇయ్యలేదు. పరమాత్మతత్త్వము 'అప్రమేయము, ప్రమాణములకు అందునది కాదు' - అనియే స్పష్టముగా చెప్పినది. అలాగయినచో ఈ తత్త్వమును ఎట్లు తెలిసికొనవలయును ? అనగా దీనికి 'వేదాంత విజ్ఞాన సునిశ్చితార్థాః అను శ్రుతి వాక్యమే సమాధానము. వేదాంతవిజ్ఞానముతో సునిశ్చితముగా ఈ తత్వమును తెలుసుకొనమచ్చును. 'వేద' మనగా యేది ప్రత్యక్షాది ప్రమాణములకు కూడా అందని అర్ధమును మనకు చూపించగలదో

అపౌరుషేయమైన వేదము ద్వారానే తత్త్వమును తెలిసికొనవలసినదిగా నున్నది. వేదాంతములు అనగా ఉపనిషత్తులు - వేదము యొక్క భాగమైన అరణ్యకముల చివరలయంద చాలావరకు వచ్చుటచేత వాటికి ఈ పేరప కలిగియుండవచ్చును. అయితే ఇదే 'చివరమాట' అన్నట్లు ఈ తత్త్వజ్ఞానమే వేదముతో కలుగునటువంటి జ్ఞానముయొక్క అంతిమ తీర్మానము, ఇది వచ్చినతర్వాత తెలియవలసినది కాని, చేయవలసినది కాని మిగిలియుండదు, అను అభయమును ఇచ్చుటవలన కూడా ఇక్కడ చెప్పిన సిద్ధాంతమును 'వేదా ఏత' మను పేరుతో పిలువచ్చును.

ఇటువంటి జ్ఞానము వచ్చుట ఎట్లు సాధ్యము ? అనుదానిని ఇకముందు వివరించుటకు ప్రయత్నించెదము. అయితే వేదాంత జ్ఞానముయొక్క విషయములో మనకిప్పుడున్న తప్పు భావనలను మొదట వదలిపెట్టవలయును. అది అతీంద్రియ విషయకమైన జ్ఞానమగుటవల్ల దానిని ఏ ఇంద్రియము ద్వారానూ తెలిసికొనుటకు వీలులేదు. వేదమందు చెప్పిన కర్మ, ఉపాసన, జ్ఞానము - ఈ మూడింటికికూడా అతీంద్రియ ఫలమే కలుగును. వేదమందు చెప్పిన కర్మకు ధర్మమని పేరు ఉన్నది. దానిని ప్రధానముగా శరీరముతోనే చేయవలసి యున్నది. ఉపాసనను వేదమే చూపించును. ఉపాసన మనస్సుతో చేయతగినది. దానిని కర్మవలె చేయుటకు, విడచుటకు, మనసుకు ఇష్టమైనట్లు చేయుటకు వీలగును, కాబట్టి అదియునూ కర్మేయగును. కర్మ అనగా పనే అయినప్పటికి శాస్త్రమందు చెప్పిన కర్మనే ఇక్కడ ఎట్లు తెలుసుకొనవలయునో అలాగే ఉపాసనే అయినప్పటికీ శాస్త్రోక్తమైన ధ్యానము అనే తెలియువలయును. ఈ రెండింటికి దృష్టమైన లేక అదృష్టమైన - ఈ లోకమందు ఫలములు రావచ్చును కర్మకు దాని ఫలమునకు ఉన్న సంబంధముగాని, ఉపాసనకు దాని ఫలమునకు ఉన్న సంబంధముగాని శాస్త్రముద్వారా మాత్రమే తెలిసికొనదగినదిగా యుండుటచేత ప్రత్యక్షాది ప్రమాణములు దానిని తెలియవరచలేవు. శాస్త్రమొక్కటే ఇక్కడ ప్రమాణము, శ్రద్ధతో శాస్త్రమందు చెప్పినదానిని నమ్మువారికి మాత్రమే వాటివల్ల కలుగు ఫలము దొరుకును.

ఇంక వేదాంతోక్తమైన విజ్ఞానము అనగా అది శాస్త్రముతో తెలుసుకొనవలసినదై యున్నది. అయితే దానిఫలము ఇక్కడే ఇప్పుడే అనుభవమునకు వచ్చునదై యున్నది. 'నీవు బ్రహ్మైయున్నావు' అని వేదాంత చెప్పినచో దానిని అధిగారియైన వాడు ఈ జన్మమందే మనసుకు వచ్చునట్లు చేసికొని ఫలమును ఇక్కడే అనుభవించవచ్చునని శాస్త్రము చూపించుచున్నది. అతీంద్రియమైన ఫలము దృష్టమయినది అనగా ఎట్లు ? అతీంద్రియమైన తత్త్వజ్ఞానమును శాస్త్రమైననూ ఏవిధముగా చూపించును? మనము దానిని సంపాదించుకొనుట ఎట్లు శక్యమగును? అని మీరు అడగవచ్చును. దీనిని ఈ ఉపన్యాస మాలికను వింటూ పోయినచో తెలుసుకొనవచ్చును. అయితే ప్రస్తుతమునకు ఇక్కడ ఇంతమాత్రం మనము నమ్ముకొనవచ్చును. మనుష్యుడు అనాగరికస్థితియందున్నప్పుడు చదువుటయూ, వ్రాయుటయూ అతనికి తెలియదు. అడవిమనుష్యులు చదువుట వ్రాయుట అనువిద్యను మొట్టమొదట చూచినపుడు ఆశ్చర్యపడి ఉండవచ్చును. అయితే ఇప్పుడు అదే మనుష్యులు అనేకులు చదువుట, వ్రాయుట తెలిసియున్నారు. తమ అభిప్రాయమును వ్రాత ద్వారా మరియొకరి తెలియజేయగలవారైనారు. మరియొకరు రచించిన శాస్త్రమును పఠించి జ్ఞానమును సంపాదేంచుకొనుచున్నారు కదా ? ఇలాగే ఋషులు చెప్పుచున్న ఈ వేదాంతవిజ్ఞానమును ప్రయత్నించినట్లయితే మనముకూడా ,సంపాదించుకొనవచ్చునని నమ్మవచ్చును. మనయందున్న ఈ అతీంద్రియశక్తిని వేదము చూపించినతో మనముకూడా ఎందుకు తెలుసుకొనకూడదు ?

వేదాంతమునకు శ్రుతి, స్మృతి, పురాణములను మూడువిధముల గ్రంథములు మూలస్థానములయి యున్నవి. శ్రద్ధగలవారికి ఇవి లాభదాయకమగును. వ్యవహారమందు బావి త్రవ్వి నిటిని పొందుటకు, బీజమును వేసి పైరును పొందుటకు ఏవిధముగా శ్రద్ద కావలయునో, ఆవిధముగానే ఇక్కడ కూడా శ్రద్దగల వారికి జ్ఞానము దక్కును. ఈ విజ్ఞానము నిజముగా మనవంటివారికి అవశ్యముగా దొరకునను చెప్పు శాస్త్రాచార్యున యందు శ్రద్ద గలవారికే ఇది ఫలపర్యంతమగును.

ఈ జ్ఞానము లభించుటకు మనుష్యత్వమొకటే చాలదు 'నావిరతో దుశ్చరితాన్నశాన్తో నా సమాహితః! న శాంత మనసోవాపి ప్రజ్ఞానేనైన మాప్నుయాత్' (క్ర.1.2.24) అను శ్రుతి చెప్పినట్లు చెడ్డఅలవాట్లను వదిలి యుండవలయును. ఇంద్రియ దౌర్బల్యమును పోగొట్టుకొనవలయును. మనస్సుయొక్క విక్షేపమును తొలగించుకొనవలయును. దీనికి వట్టి తర్కప్రధానమైన బుద్ధియే సాధనమని తెలుసుకొనకూడదు. ఆస్తిక్య బుద్ధి ఉండవలయును. భగవంతుడు గీతోపదేశమును ఎవరికి చేయకూడదో ఈ క్రింది విధముగా చెప్పినాడు. 'దీనిని తపస్వి కాని వానికి, ఈశ్వరభక్తి లేనివానికి, శుశ్రూషను చేయనివానికి, భగవంతునియందు అసూయ గలవానికి చెప్పరాదు (గీ. 18-27) ప్రశ్నోపనిషత్తునందు ఆర్గురు శిష్యులు పిప్పలాదుని దగ్గరకు వచ్చి బ్రహ్మచర్యంతో చాలాకాలమున్న తర్వాత, వారి ప్రశ్నలకు గురువు చెప్పిన సమాధానము మనసుకు నాటినది. " అవిద్యనుండి మమ్ములను తరింపచేసిన వారగుటవల్ల మీరు మాకు తండ్రి" అని అనినారని అక్కడ చెప్పిఉన్నది. ఇట్లు శ్రద్ధాభక్తులతో ఉపదేశమును శ్రవణముచేసి జ్ఞానమును పొంది గురుపుత్రులు కావలయునను తహతహ ఎవరికి ఉండునో వారికే ఈ వేదాంతవిజ్ఞానము దొరుకును. భూమి యందు లోతుననున్న నీటిని పొందుటకు ఏవిధముగా బావిని త్రవ్వుట అత్యవసరమో అలాగే ప్రత్యగాత్మను కనుగొనవలయుననువాడు ఇంద్రియములను వెనుకకు త్రిప్పికొని వాటిని ఏకముఖముగా చేసికొనుట అత్యవశ్యము. శ్రోత్రియుడు బ్రహ్మనిష్ఠుడు అయిన సద్గురువును చేరి శ్రాద్ధాభక్తులతో శ్రవణముచేయు యోగ్యుడయిన శిష్యునికే ఈ జ్ఞానము లభించును.

పై చెప్పిన యోగ్యత లేనివారెవ్వరికినీ వేదాంతజ్ఞానము దొరకదు. వేదాంతమునకు శ్రద్ధాభక్తులెందుకు ? తెలుసుకొన శక్తి ఉండిన చాలదా ? అని కొందరు అడిగెదరు. వారికి నిజము తెలియదు. శ్రీ కృష్ణుడు "ఎవరికి ఈ ఆత్మజ్ఞాన రూపమైన నివృత్తి శ్రద్ధ లేదో వారికి భగవత్ప్రాప్తి కలుగదు. వారు సంసారమందే ఎప్పుడూ ఉందురు" (గీ. 9-3) అనినారు. శ్రీ శంకరాచార్యులు ఈ వాక్యముయొక్క అర్థమును

వివరించు నప్పుడు భగవత్ప్రాప్తియొక్క మాట అట్లుండనిమ్ము. దానికి మార్గమైన భగవద్భక్తియూ వారికి దొరకదు అనినారు. అందుచేత మనము బుద్ధిమంతులమను గర్వమును విడచి జ్ఞానసాధనములను మొదట అలవరుకొనవలయును. అటువంటి వారికి సద్గురువు యొక్క ఉపదేశముతో ఈ వేదాంతజ్ఞానము కొంతకాలమునకు దొరుకును.

2. ప్రాచీన వేదాంత ప్రస్థానములు

వేదాంత విషయములో మనకున్న తప్పుడు భావనలను మొదట పెరికివేయ వలయును. ఆత్మజ్ఞానమును తర్కప్రధానమైన బాహ్యాబుద్ధితో పొందుటకు వీలులేదు. అది సంస్కృతమైన మనస్సు కలవారికి మాత్రమే అనుభవముతో పొందవలసినది అని ఉపనిషత్తునందు చెప్పినదానినే ఆచార్యులు నొక్కిచెప్పినారను దానిని మరువకూడదు.

శ్రీ శంకరభగవత్పాదులవారు బోధించు వేదాంతసిద్ధాంత విషయములో ఏవిధముగా మనకు అనేకులు విపరీతకల్పనలు కల్గిఉన్నామో అలాగే జీవిత చరిత్ర విషయములో మరియు వారుచేసిన తోకోపకారవిషయములలో కూడా అనేక తప్పు కల్పనలు మనయందు ప్రచలితమయి యున్నవి. వాటిని మొదట మనము తొలగించుకొనవలయును.

శ్రీ శంకరాచార్యులు బౌద్ధమత ప్రచారమును అణిచివేసి జనులను వైదిక మార్గమునకు త్రిప్పినారనునదొకటి, వారివిషయములో అనేకులయందున్న భావన. అయితే నిజము కాదు. ఎందుకంటే ఈ ఆచార్యులకు ముందే ప్రసిద్ధమైన మాండూక్య కారికలను వ్రాసిన శ్రీ గౌడపాదాచార్యులుకూడా బౌద్ధమతఖండనకు అంత ప్రాశస్త్యమును ఇయ్యలేదు. వారు వేదాంతసిద్ధాంతముయొక్క విషయముతోనున్న తప్పుడు అభిప్రాయాలను ప్రధానముగా పరిహరించుటకు ప్రయత్నించినారు. బౌద్ధుల అభిప్రాయములే ఈ వేదాంతసంప్రదాయమందునూ

ఉన్నవి అను తప్పుకల్పనను మాత్రము వారు తీసివేసినారు. ఇక ఆచార్యనవారు తాము అనుసరించు శుద్ధ వేదాంత ప్రక్రియను అనుసరించని అద్వైతుల అభిప్రాయమును ముఖ్యముగా నిరాకరించిరి. వారు ఉపనిషత్తులకు భాష్యమును వ్రాయునప్పుడు 'అల్పగ్రంధావృత్తిరారభ్యతే ' సంక్షేపముగా అభిప్రాయమును చూపించు వ్యాఖ్యను వ్రాయుచున్నాను అనియే చాలా వరకు వ్రాసినారు. దానిని చూపించినట్లయితే వారి వెనుకకూడా, కొందరు విస్తారముగా భాష్యములనువ్రాసిననూ అవి సరియైనప్రక్రియను అనుసరించలేదనుదానిని సూచించును - అని మనము ఊహించవచ్చు. తమ భాష్యములందు బౌద్ధుల అభిప్రాయములనే ముఖ్యముగా ఖండనకుతీసుకొనినారు. వారి లక్ష్యమందున్న ద్వైతులనగా ముఖ్యముగా సాంఖ్యులు, వైశేషకులు, బౌద్ధులు, జైనులు. వీరి సిద్ధాంతములను అత్యల్పభాగమందు మాత్రమే నిరాకరించినారు. గీతాభాష్యమందు ఈ స్పష్టోక్తి ఉన్నది. " తదిదం గీతాశాస్త్రం .... వివరణం కరిష్యామి॥" ఈ గీతాశాస్త్రము సమస్త వేదార్ధసార సంగ్రహమై యున్నది. దీని అర్ధమును తెలుసుకొనుట కష్టము. దానిని బయట పెట్టుటకు గాను అనేకులు పదపదార్ధము, వాక్యార్థము-వీటిని యుక్తి సహితముగా వివరించుచున్నప్పటికీ లోకమందు జనులు అత్యంత విరుద్ధమైన అనేకార్థములను గీతార్థమని గ్రహించుచున్నారని చూచి దాని అర్థమును వివేకపూర్వకముగా గుర్తించుటకుగాను సంక్షేపముగా వివరణను చేయుచున్నాను అని వ్రాసినారు. దీనివల్ల కూడా వారు వేరువేరు భాష్యములనే లక్ష్యమందుంచుకొని తమ భాష్యమును వ్రాసినారనునది స్పష్టమగును.

ఇప్పటి రామానుజ, మధ్వాచార్యన, వల్ల భాచార్యుల సిద్ధాంతమును ఆచార్యులు తమ భాష్యములందు ఎక్కడనూ పరామర్శించలేదు - అనుదానిని ఈ సందర్భమందు మనము చక్కగా తెలుసుకొనవలసియున్నది. ఆచార్యులు ముఖ్యముగా కటాక్షించిన ద్వైతులనగా ఆపై చెప్పినట్లు సాంఖ్యవైశేషికాదులే అను దానిని మనము మరువకూడదు. ఈ విధముగా ఉండుటవల్ల ఆచార్యులు 'అద్వైత స్థాపనాచార్యులు ' అని వర్ణించుట సరికాదని చెప్పవలసియున్నది.

ఎందుకనగా ఆచార్యులు అద్వైతమునేమో క్రొత్తగా స్థాపించలేదు. వారికి పూర్వమే చాలామంది ఉపనిషత్తులయందు అద్వైతమునేమో క్రొత్తగా స్థాపించలేదు. వారికి పూర్వమే చాలామంది ఉపనిషత్తులయందు అద్వైతమునే చెప్పినారని తమ భాష్యములయందు స్పష్టపరచినారు. శ్రీ శంకరభగవత్పాదులు చెసిన పని ఏమిటనగా ఆ అసాంప్రదాయక మైన అద్వైతమతములను ఖడించి పరిశుద్ధమైన అద్వైతప్రక్రియప్రకారం వేదాంత సిద్ధాంతమును ఉజ్జీవము చేసి పునః ప్రతిష్ట చేసినవారైనారు.

ఇంకనూ కొందరు ఆచార్యులు 'షణ్మత స్థాపనాచార్యులు' అను కల్పనను వ్యాపింపజేసినారు. అయితే శంకరభగవత్పాదులు భాష్యమందు శైవ వైష్ణవము, శాక్తేయము, గాణాపత్యము - మొదలగు మతముల విచారముగాని, వాటి అనుయాయల ఆచారవ్యవహారములుగాని ఎక్కడనూ పరామర్శించలేదు.

ఇప్పుడు మరియొక కల్పనను మనము విచారించవలసినది మిగిలియున్నది. ఇంతవరకు మేముచెప్పినట్లు ఆచార్యులు తమ నమకాలమందునూ తమకు ముందున ప్రచారమందున్న అద్వైత ప్రస్థానములనేకమును సుస్పష్టముగా ఖండించినప్పటికీ వాటి యందే ఏదో ఒక మతమును తీసుకొని ఇప్పటి అనేక వ్యాఖ్యానకారులు 'ఇదే శంకరమతమని' వ్రాసినారు. వారి అభిప్రాయములనే ఇప్పటి కొందరుపండితులు ఎత్తి చూపించుచు 'ఇదే శంకరుల ఉపదేశములు' అనుచున్నారు. ఆచార్యుల సాక్షాచ్ఛిష్యులైన సురేశ్వరాచార్యులవారు తమ నైష్కర్మ్యసిద్ధి. తైత్తరీయ వార్తికము - వీటియందు పూర్వపు అనేక అద్వైతప్రస్థానములను ఖండించుట కనబడుచున్నది. ఇలాగుండుటచేత అద్వైతులయిన వారందరూ శంకరసాంప్రదాయ మునగల సిద్ధాంతమునే అనుసరించుచున్నారను ఖచ్చితమేమియూ లేదని స్పష్టమగును. ఇలా ఉన్ననూ ఇప్పుడు ప్రచారమందున్న వ్యాఖ్యాన ప్రస్థానములు, ఇంకనూ కొన్ని స్వతంత్ర కల్పనలు అద్వైతమునే ఒప్పుకొనినవే అయిన కారణముచేత అవన్నియూ శంకర సిద్దాంతమునకు అనుగుణమయినవే అని చెప్పుట ఎంత గొప్ప తప్పుకల్పన

అనుదానిని ఎవరైననూ ఊహించవచ్చు. నేను వెనుక ఒకగ్రంథమందు వ్రాసినట్లు ఆచార్యులు పూర్వమే ఖండించిన అనేక ప్రస్థానములు ఇప్పుడుకూడా కాలనేమి వలెనే రూపాంతరమును పొంది ప్రచారమందు వచ్చినవి. స్వతంత్ర ప్రజ్ఞలేనిజిజ్ఞానులు అనేకులు అవికూడా ఆచార్యుల ప్రస్థానములే అని మోసపోవు అకారణముచేత ఖండన కాబడి వదలబడిన కొన్ని ప్రస్థానములు ఇక్కడ ఉదాహరణకుగాను తెలిపెదము.

1. ప్రాచీన వేదాంత ప్రస్థానములయందు దేనిని ఒప్పుకొనని కర్మ మీమాంసకులయందు కొందరు కర్మవల్ల లభించు స్వర్గము ఆనందం రూపమగుటచేత దానికంటే వేరైన మోక్షము లేదు. జ్ఞానకాండయందు వచ్చు విచారములన్నిటిని అర్థవాదమని తెలియవలయును అనగా వేదవిహితమైన కర్మను పొగడూటకు వచ్చినవి' - అని చెప్పుచుండిరి.

2. ఈ వీరకర్మవాదులను వదిలితే కర్మ ద్వారానే వేదాంతులు చెప్పు మోక్షము లభించవచ్చునదిగా యున్నది అని వాదించు మీమాంతసులు రెండవ పక్షవాదులు. వారు చెప్పున దేమనగా : కామ్యకర్మతో శుభ ఫలము, నిషిద్ధకర్మవల్ల అశుభఫలము కలుగుటచేత ఆ రెండింటిని వదలి నిత్యకర్మ నొక్కదానినే చేయవలయును. కర్మ వదులుటచేత వచ్చునటువంటి ప్రత్యవాయము (ధోషము) దీని ద్వారా తప్పిపోవును. ఇప్పటి దేహము పడిపోయినతర్వాత మరియొక శరీరము ప్రాప్తియగుటకు కారణమే లేకపోవుటచేత మరియే ప్రయత్నము లేకుండగనే సులభముగానే ఆత్మస్వరూపమందు నిలచుటయను మోక్షము లభించును.

3. కర్మ, జ్ఞానము - ఈ రెండునూ వేదోక్తమే అగుటచేత ఈ రెండింటికి సరియైన విలువనిచ్చుట యుక్తమై యున్నది. అందుచేత జ్ఞానకర్మల రెండింటిని చేరుకొని చేయు అనుష్ఠానమువల్ల మోక్షము దొరుకును - అను పక్షమును ముందుకు తెచ్చిన వారు సముచ్చయవాదులు, వారి పక్షమందు జ్ఞానమనగా ఉపాసన లేక తత్త్వజ్ఞానము - ఈ రెండిటిలో ఏది అనునది స్పష్టముగా లేదు. కర్మ, జ్ఞానము వీటిలో ఏది ముఖ్యము, ఏది దేని అంగమైనయున్నది - అనునది

సుస్పష్టముగా లేదు. చాలామట్టుకు జ్ఞానమనగా ఉపాసన అనువారే ఎక్కువగా ఉన్నారని కనబడుతున్నది. ఎలా అయినాగానీస మోక్షము జ్ఞానకర్మల అనుష్ఠానమను సాధనముతో కలుగవలసిన కార్యమగుటచేతను, పుట్టుకగల పదార్థములన్నిటికీ నాశము ఉండేయుండవలయుననుటచేతనూ మోక్షము అనిత్యము కావలసియుండును. అనుదోషమును కర్మవాదులందరిమీదనూ ఆచార్యులు అపాదించుదురు. ఇప్పుడు వట్టితక్మతోగాని, కర్మజ్ఞానముల సముచ్చయముతోగాని మోక్షముకలుగునని వాదించి అద్వైతవేదాంతులు లేరు. ఇప్పుడు ప్రచారమందున్న ద్వైత, విశిష్ఠాద్వైతములు మొదలగు క్రొత్తవేదాంత ప్రస్థానములయందునూ సముచ్చయవాదము కనబడుచుండుటచేత వాటివిమర్శను ఇక్కడ మనము వేరుగా చేయవలసినదిగా లేదు.

4. ఉపాసనతోనే మోక్షప్రాప్తి, ఉపాసనకంటే వేరైన జ్ఞానమే లేదు - అనువాదలు నాల్గవపక్ష వేదాంతులు : ఉపాసనతో అవిద్యయెక్క నివృత్తి కలుగుతుందని వీరియందు కొందరు చెప్పుదురు, 'దేవో భూత్వా దేవానప్యేతి' దేవతయే అయి దేవతల సాయుజ్యమును పొందును. అను శ్రుతిఉండుటచేత ఉపాసకుడు దేవ,యే తానని సాక్షాత్కారమును ఇక్కడేపొందిఉంటే దేహపాతానంతరము దేవతాసాయుజ్యమునే పొందును అనునది ఉపాసకులనమ్మిక. ఈ విషయమందు ఆచార్యులకు_భేదములేకకపోయిననూ మానసకర్మరూపమయిన ఉపాసనతో ఆత్యంతికముగా నిత్యమైన, మోక్షఫలము దొరకుననునది యుక్తి విరుద్ధమని వారి వాదము. ఉపాసనతోకలుగునది అదృష్టఫలమగుటతేత 'అత్ర బ్రహ్మ సమశు న్తే ' (ఇక్కడే బ్రహ్మను చేరును) అనుశ్రుతికి చెప్పునటువంటి దృష్టఫలము దీనితో ఎలా దొరుకును ? అను శంకకు పరిహారము ఆ మతమందు లేదు. ఇంకనూ ఉ పాసలతోనే అవిద్యయొక్క నాశముకలుగుతుందను వారివాదము యుక్త్యనుభవ ములకు విరుద్ధ మయియున్నది. త్రాడును పామని తెలియు అవిద్య 'ఇది త్రాడు' అను భావనామాత్రముతో తొలగుననుదానిని ఎవరుగాని ఒప్పుకొందురు?

5. బ్రహ్మ నిష్ప్రపంచమయియుండుటవలన ప్రపంచమంతటిని ఉపాసనతో లయించుకొనినట్లయితే మోక్షముకలుగుననుచెప్పుఉపాసనవాదులు అయిదోవ పక్షము. ప్రపంచము సత్యమయినట్లయితే దానిని లయింపజేయుట ఎవరివల్లనూ కాదు. అది వట్టి మిధ్యాభాసమే అయితే అవిద్యవల్ల వచ్చు ఆ తోపిక తత్త్వజ్ఞానమువల్ల కాక మరి దేనితోనూ ఎప్పుడూనూ పోదు - అను యుక్తితో ఈ మతమును ఆచార్యులు సూత్రభాష్యమందు ఖండించినారు. ఈ మతము అద్వైతులలో కొందరియందు ఇప్పుడూనూ రూపాంతరముతో మిగిలిఉన్నది. 'లయ చింతన' అను సాధనవిశేషముతో మోక్షము దొరుకునను నమ్మిక ఇప్పుడుకూడా చాలామందిలో స్థిరముగా నున్నది, శంకరుల రచన అని అత్యంత ప్రసిద్ధి అయిన వివేక చూడామణియందు ---

"అకృత్వా దృశ్యనిలయమజ్ఞాత్వా తత్త్వమాత్మనః ... " (63వ శ్లో) (భావార్థం) దృశ్యప్రపంచముయొక్క విలయమునుచేయక, ఆత్మతత్త్వమును తెలిసికొనక ఉచ్ఛారణ మాత్రమే ఫలమైన, బయటిశబ్దములతో జనులకు ముక్తి ఎట్లు వచ్చును?

'అకృత్వా శత్రుసంహార .... భవిత మర్హ తి' (64వ శ్లో॥)

(భావార్థము) : శత్రువులను పరిహారమునుచేయక అఖిలభూమండలము యొక్క సంపాదనపొందినను 'నేను రాజును' అను వట్టిమాటలతోనే రాజు కాగలడా?

'ఆప్తోక్తిం తత్త్వంసదుర్యుక్తి భిః' (65 శ్లో॥)

(భావార్థం) :- ఆప్తులు చెప్పినమాట, త్రవ్వుట, పైనుంచిన రాయి మొదలగు వాటుని ఎత్తివేయుట, నిధినితీసికొనుట - ఇంత చేయవలయునుకదా, వట్టి దుర్యుక్తులతో నిక్షేపము బయటకురాదు.

ఈ శ్లోకము యొక్క అభిప్రాయమును నెమరు వేసినచో వట్టి శ్రవణముతోగాని, మననముతోగాని తత్త్వప్రాప్తి కలుగదు, లయచింతస మొదలగు ఉపాయములతోనే అది లభించును - అని స్పష్టముగా కనబడుచున్నది. ఇది నిజముగా శంకరులరచన తాదనియు శంకరానంగులరచనయే అనియు నిర్ణయించి మేము ఒకగ్రంథమును

వ్రాసియున్నాము. అది అట్లుండనిమ్ము, శంకరాచార్యులు తాము ఖండించిన వాదమును తామే పురస్కరించి ఇంతబలముగా సాధించినారని ఎవరుగాని ఒప్పుకొందురు?

6. ఇంకనూ వాక్యశ్రవణముతో నేరుగా ఆత్మజ్ఞానము కలుగకపోయిననూ ఆ జ్ఞానమునే ఆవృత్తిచేయుటచేత సాక్షాత్కారముకలుగునని వాదించుచున్న ప్రాచీన వేదాంతులు కొందరుండిరి.శ్రవణమాత్రముచేతనే ఉత్తమాధికారులకు ఆత్మానుభవము కలిగిపోవును. ఆవిధముగా అనుభవమయినతర్వాత మరిచేయతగినది ఏమియూ మిగిలియుండదు - అను సాంప్రదాయపక్షమువారైన శంకరులమతములకు ఇది విరుద్ధమైయున్నది. అయిననూ ఈ పక్షమునకు భాష్యవ్యాఖ్యానములైన పంచపాదిక, భామతి ఈ రెండునూ బలమునిచ్చుచున్నవి. ఇప్పుడుకూడా ఈ అభిప్రాయము ఆచార్యులకు సమ్మతమని నమ్ము వేదాంతులు అనేకులున్నారు.

7. వట్టి వాక్యశ్రవణముతోగాని, వాక్యజన్యజ్ఞానముతోగాని అనుభవము రాజాలదు. వాక్యజన్య జ్ఞానమును మరియు దానికి అనుగుణమైన యుక్తిని అభ్యాసము చేసినట్లయితే సాక్షాత్కారము కలుగును - అనుపక్షముయొక్క ప్రాచీనవేదాంతులు మరికొందురు. ఈ పక్షమును సూత్రభాష్యము ఖండనచేసినది. వాక్యశ్రవణముయొక్క, యుక్తి యొక్క ఆవృత్తి అనగా ఆత్మయందు అధ్యారోపితమైన అనాత్మాంశమును తీసివేయు అభ్యాసమనునది ఆచార్యులపక్షము.

8. వాక్యజ్ఞానము సంసృష్టార్థమును చెప్పుచున్నది. ప్రతిపదముయొక్క అర్థమునకు మరియొక పదముయొక్క అర్థసంబంధము కలుగును. అందుచేత వట్టి వాక్యార్థము సంసృష్టార్థమునే చెప్పును. ఆ వాక్య జన్యజ్ఞానముయొక్క అభ్యాసముతో అసంసృష్టార్థ జ్ఞానమొకటి క్రొత్తగా పుట్టవలసియుండును, అనివాదించుపక్షము యొక్క వేదాంతులు ఇంకొక తెగ గలరు. అనుభవముతో కనుగొనవలసిన అఖండార్థమును వాక్యము బోధించును - అనువాదులు ఇప్పుడుకూడా ఉన్నారు.

9. వాసనానిరోధవాదులు అనువారు మరియొకపక్షపు వేదాంతులు. ఆత్మ అవస్థాత్రయమునకు సాక్షిగా ఉన్నాడుకదా ? అనస్థలు ఒకటి తర్వాత ఒకటి వచ్చిపోతూ ఉండుటచేత అవి మిధ్య. దానికి సాక్షిగా ఉన్నవాడిని నేను - అను జ్ఞానము కలుగునట్లు అవస్థావాసనయొక్క నిరోధమును చేసికొనవలయునని శాస్త్రము విధించినది, అనునది ఈ వాదుస అభిప్రాయము. అవస్థలు మిధ్య అనునది నిజమైననూ అవి నిజమే అను వాసనను తీసివేయుటకు వాసనా నిరోధమును విధించినది అను వాదమునకు ఆచార్యుల సంప్రదాయము వారి నమ్మతి యుండదు. ఇప్పుడుకూడావాసనా క్షయము మోక్షసాధనమును చెప్పు వాదులున్నారు. "వాసనాతానవం రామ ముక్తి రిత్యభి ధీయతే " అను యోగ వానిష్ఠ వాక్యమును ప్రమాణముగా పెట్టుకొని తత్త్వమును భోధించు వివేక చూడామణి మొదలగు ప్రకరణములను ప్రమాణమని నమ్ము వాసనాక్షయవాదులు చాలామంది ఉన్నారు. శ్రవణాది సాధనములతోనే అవగతి (అనుభవరూపమైన తత్త్వ జ్ఞానము కలిగి వాసనయూ ఆమాత్రముతోనే పోవలసినదిగానున్నది. అను ఆచార్యుల వారి ఉపదేశమునకు ఇది విరుద్ధముగా నున్నది.

10. వాక్యశ్రవణము చేతనే మోక్షము కాకపోవుటచేత - పాతంజలదర్శ న మందు చెప్పినట్లు చిత్తవృత్తిని నిరోధము చేసికొనవలయును. అను పక్షమున కొందరు వేదాంతులున్నారు. ఈ వాదుల పక్షమును బృహదారణ్యాకభాష్యమునందు ఖండించినది, ఇప్పుడూకూడా 'వట్టి వేదాంతవాక్యవిచారముగాని, మననముగాని చాలదు. నిర్వికల్పక సమాధిని సంపాదించుకొనవలసినదిగా ఉండుట అత్యవశ్యము', అను వాదులున్నారు. ఈ వాదమునతు వివేకచూడామణి యొక్క బలమున్నది.

తత్త్వసాక్షాత్కారవాదమనునదే ఆచార్యుల సంప్రదాయము యొక్క వేదాంత సద్ధాంతమునకు విరుద్ధముయి ఉన్నది. ఎందుకనగా సాక్షాత్కారమనగా దేశ, కాలనిమిత్తములు - వీటితో వ్యవహితమై ఉన్న పరోక్షవస్తువును ఆ వ్యవధానమును అతిక్రమించి నేరుగా చూచుట. అయితే ఆత్మ దేశకాలనిమిత్తములకుకూడా

సాక్షియై ఉన్నాడు. ఆయన దేనిచేతనూ నిజముగా పరిచిఛ్ఛన్నుడుకాడు అనునది అనుభవానుసారమైన యుక్తియై యున్నది. మనందరి స్వభామే అయుఉన్న ఆత్మ మనకు వ్యవహితముగా ఉన్నదనునది ఎప్పుడూకూడా యుక్త్యనుభవములకు సమ్మతము కాదు - అను దానిని మళ్ళీ చెప్పవలసినది లేదు.

11. వట్టి సాక్షాత్కారమయితే చాలదు. ఆత్మ ఇప్పుడు దేహపరిచ్ఛిన్నుడై ఉండుటచేత దేహపాతమైన తర్వాతనే విదేహముక్తి కలుగుతుంది. అను వాదించు వారింకొక తెగ యున్నారు. జీవన్ముక్తి గౌణమనియు, విదేహముక్తియే ముఖ్యముక్తి యనియూ, చెప్పు వాదులు ఇప్పుడుకూడా ఉన్నారు. జీవన్ముక్తి లేక సద్యోముక్తి - అనునది ముఖ్యముక్తి అనియూ సశీసత్వమనునది మిద్యాభిమానమాత్రమనియు శ్రుతి యుక్త్యనుభవములకుపొందించి చూపించిన ఆచార్యులమతమునకు ఇది విరుద్ధయి యన్నది. ఇప్పుడే మనకు సంసారదుఃఖము మిధ్యవలే మనసుకు వచ్చును అను ఆచార్యులమతమునకు ఇంతవరకుచెప్పిన మతములన్నియు విరుద్ధమే అయి యున్నవి అనునది స్పష్టము.

ఆచార్యులు బోధించు వేదాంతము 'ఉన్నది పోదు, లేనిది రాదు' అనుతత్త్వము నవలంబించి యుండును. వారు శ్రుతికి, యుక్కికి, అనుభవమునకు పొందుగడ కలుగునట్లు దీనిని చూపించెదరు. అందుచేత మనము వాళ్లువాళ్లు చెప్పు చిల్లరవేదాంతము యొక్క మాటలకుగాని లేక శ్రుతివాక్యయుక్తిజాలములను మనముందు పెట్టి భయము కలిగించు వ్యాఖ్యానప్రస్థానములకు సమ్మోహపడక మొట్టమొదట శంకరభగవత్పాదులు తమ భాష్యమందు నిర్ణయము చేసియున్న వేదాంతమునే శ్రవణము చేయవలయును. ఆచార్యులు ఏప్రక్రియను అనుసరించి ఏవిధముగా తమమతమును అనుభవమునకు హత్తుకొనునట్లు చేసినారనుదానిని ఇకముందు చూపించుటకు ప్రయత్నించెదను.

శంకర ప్రస్థానము మరియు ఇతర వేదాంత ప్రస్థానములు

శంకరులు అద్వైతస్థాపనాచార్యులు కారు. వారికి పూర్వమే వారి సంప్రదాయ ప్రస్థానము మిగతా ప్రస్థానముల జతలో ఉండేది. గౌడపాదాచార్యులు మాండూక్యోప

నిషత్తును వివరించునెవముతో సంప్రదాయప్రస్థానముయొక్క అసాదారణధర్మములను శ్రోతలకు స్పష్టముగా తెలియపరచినారు. ఆతర్వాత ఈ ప్రస్థానమునకం గొప్పవిలువ వచ్చినది. దీనిని ఉజ్వలముచేసి మిగతాప్రస్థానములతేజస్సును తగ్గించినవారు శ్రీశంకర భగవత్పాదులు. ఆచార్యులు ఈ ప్రస్థానస్వరూపమును ఏ విధముగా పుటము వేసిన బంగారమువలె కాంతియుక్తముగా చేసినారలు దానిని ఈ రోజున చూద్దాం.

(1) వెనుకటి వేదాంతప్రస్థానములు వేదప్రామాణ్యమునకు ముఖ్యముగా మీ మాంసకుల రీతినే అనుసరించి ప్రత్యక్షాదులకుఅందని తత్త్వమును వేదాంతము చూపించునని వాదించుచుండెడివి. ఇది ప్రత్యాక్షాదులకు గోచరమే కాకపోవుటచేత 'ఈ తత్త్వము నిజముగా ఉన్నదో లేదో ? అని ఎవరైన నాస్తికులు వాదించుటకు వారి ప్రస్థానములందు అవకాణముండెడిది. అట్లయితే వేదప్రామాణ్యము తప్పిపోవును అది బోధించు తత్త్వముయొక్క విషయమునందు ఏ సంశయము ఉండనట్లు పరమార్థిమును శ్రోతలయందు ఉంచుట ఆచార్యుల ప్రస్థానసంప్రకాయము, బ్రహ్మ మనందరి ఆత్మేఅయి ఉండుటచేత దానిని శ్రుతియందు 'అత్ర బ్రహ్మ సమశ్నుతే ' అని చెప్పినట్లు ఇచటనే కనుగొనవలసినదిగా నున్నది. ఈ ఆత్మ ప్రత్యక్షాదులకు గోచరము కాకపోయినప్పటికీ స్వయంసిద్ధముగా అనుభవస్వరూపమే అయిఉండుటచేత మేద్వైత ప్రమాణగోచరుడే అయిఉన్నాడనునదే ఈ ప్రస్థానము యొక్క అసాధారణ బోధ.

(2) అచార్యుడనగా వేదార్థమును వివరించి చూపించువాడు అను దానిని మీమాంసకులవలె వెనుకటి ప్రస్థానమువారు చెప్పుచుండిరి. ఇప్పటి వేదాంతులునూ ఈ విధముగానే చెప్పుచున్నారు 'అచినోత్యపి శాస్త్రాణి హ్యాచారే స్థాప యత్యపి। స్వయమాచరతే యాస్మాదాచార్యః పరికీర్త్యతే ' అన్నటుల శాస్త్రమువను వ్యాఖ్యాసముచేసి వివరించుట, జనుల ఆచారమందు వారిభోధను నిల్పుట, తానుకూడా ఆ విధముగానే ఆచరణయందు పెట్టుకొనుట - ఇవి ఆచార్యుని అసాధారణధర్మములే సరి. అయితే ఈ ప్రస్థానముయొక్క విశేషమేమిటనగా

వేదాంతము అనుష్ఠానమందు పెట్టుకొనవలసిన ధర్మమునుమాత్రమే చెప్పదు. ప్రపంచముయొక్క పరమార్థమైనపరమార్థతత్త్వమును బోధించి దానిని తెలియజేయుటే దాని విశేషము. ‘ ననరేణావరేణ ప్రోక్త ఏష, సువిజ్ఞేయో బహుధాతిన్త్య మానః అనన్యప్రోక్తే గతిరత్ర నాస్త్యణీయాన్ హ్యతర్క్యమణుప్రమాణాత్ ॥ (క. 1.2.8) అనినట్లు వేదాంతమందు చెప్పిన పరమాత్మతత్త్వమును సామాన్యజ్ఞానముగల గురువు ఉపదేశించినట్లయితే ఇది తెలియదు. ఉన్నదో లేదో కర్తో ఆకర్తో? అను మొదలగువివిధమైన వికల్పములకు అవకాశమిచ్చునటువంటి తత్వమిది. ఏ ఆచార్యుడు తానే ఈ తత్వమని అనుభవము కలిగి తీరును. మిగతావారు చెప్పినయెడల అణువుకంటే అణువుగా దుర్విజ్ఞేయముగా కనబడును. అందుచేతనే భగవంతుడు అర్జునునిగురించి ‘ ఉపదేక్ష్యన్తితే జ్ఞానం జ్ఞానినస్తత్వ దర్శినః ’ వట్టిశాస్త్రజ్ఞానము మాత్రమే కాదు, తత్త్వమును నేరుగా అనుభవమందు కనుగొనిన జ్ఞానులే ఈ జ్ఞానమును సరిగా ఉపదేశించెదరు. వారు ఉపదేశించునదేమనగా ఇప్పటివలె నీకు మోహము మిగిలిఉండుటయే - ఉండదు అని బోధించెదరు. ఆచార్యులు అనుసరించు ప్రస్థానము యొక్క బోధ ఈ విధమైనది.

3. మిగతా ప్రస్థానములవారు తమతమ సంప్రదాయములు బోదించునటువంటి లక్ష్యమును అందుకొనుటకు అనుకూలించి కొన్నికొన్ని సాధన విశేషణములను బోధించుతూ ఉండిరి. ఆ సాధనములను అనుష్ఠానము చేసినట్లయితేనే వారుచెప్పుఫలము లభించును. ఆచార్యులు ఒప్పుకొనిన ప్రస్థానమందు వేదాంతవాక్యజన్యమైన జ్ఞానమే ముక్తికి ముఖ్యమైన సాధన: ఎందుకలగా పరమార్థతత్వము ముందే ఉండియుండునది. దానిని జ్ఞానముతో తెలిసికొనవలయునేదాని ఏదో ఒక సాధనముతో పొందవలసినది కాదు - అను ఆసాధారణబోధ ఇక్కడ ఉన్నది.

4. శంకరేతర సంప్రదాయముయొక్క ప్రస్థానములయందు జీవత్వ మనునది మనకు కలుగు బంధమై ఉన్నది. రోగము వచ్చినవారికి మందునిచ్చి

రోగపరిహారమును చేయవలసినట్లు, జీవులకు జీవత్వమను బంధమును పరిహారము చేయుటకు వేదోక్తమైన సాధనముల అనుష్టానములను చేయించవలయును - అనునది వేరువేరు ప్రస్థానముల మతము. అయితే శంకరప్రస్థావమందు ఈ విధముగా కాదు. జీవత్వము అవిద్యా కల్పితమయి ఉన్నది. త్రాడునందు కల్పితమైన పామును పోవునట్లు చేయుటకు ఏవిధముగా కర్ర అక్కరలేదో అలోగే ఈ అవిద్యాకల్పితజీవత్వమును తీసివేయుటకు ఏవిధమైన సాధనము అక్కరలేదో అలాగే ఈ అవిద్యాకల్పితజీవత్వమును తీసివేయుటకు ఏవిదమైనసాధనము అక్కరలేదు. సాధనము ఇక్కడ ఏ ఉపయోగమునకు రాదు. వేదాంతోపదిష్టమైన " నేను బ్రహ్మను " అను అనుభవరూపమైన జ్ఞానము విచ్చినట్లయితే నేను జీవుడను, నేను సంసారిని అను భ్రాంతి తొలగిపోవును. సాధనము జీవత్వమును తీసివేయుటకు కాదు జ్ఞానమును కలిగించుటకు.

5. అవిద్య, అజ్ఞానము - అంటే ఏమిటి? ఈ విషయములకు మిగిలిన ప్రస్థానములందు ఐక్యమత్యము లేదు. అజ్ఞానము శాస్త్రముతో తెలియవలసినదిగా ఉన్నది. ఇప్పుడు అవిద్యతొలగినచో శాస్త్రోక్తమైన సాధనమును చేయుట అవశ్యము. కొందరు వేదాంతుల మతమందు నై సర్గిమైన ఆత్మావిద్య ఒకటి, ఆగంతుకమైన అనాత్మావిద్య ఒకటి - ఈ విధముగా రెండు విధముల అవిద్యలున్నవి. ఆరంతుకమైన అనాత్మ.యొక్క విష.మందున్న అవిద్య - ఉదాహరణక: త్రాడు పామను జ్ఞానములకు కారణమైన అవిద్య ఇది త్రాడే అను నిశ్చయమువల్ల పామును భ్రాంతి తొలగునట్లు - తత్త్వజ్ఞానమమయిన వెంటనే ఎగిరిపోవును. అయితే అనాదిగా ఉన్న ఆత్మా విద్య ఇలాకాదు. తత్త్వజ్ఞానముతో అది పోయినతర్వాతకూడా వాసనతో మళ్ళీ రావచ్చును. అందుచేత జ్ఞానముకూడా మళ్ళీ వెనకడుగు వేయవచ్చును. అందుచేత మళ్ళీమళ్ళీ జ్ఞానభ్యాసమును చేయవలయును - అనివారు చెప్పుచుండిరి. వార్తికారులైన సురేశ్వరాచార్యులు అవిద్య రెండు విధములనగానేమి? విద్య దానిని తొలగించినతర్వాత మళ్ళీ అది ఉజ్జీవమగుట ఎట్లు కలుగును ? అని శంకరభగవత్పాదులు ప్రస్థానము

నవలంబించి ఆ వాదుల మతమును నిరాకరించినారు. ‘ పురుష ఏ వేదం విశ్వం కర్మ తపో బ్రహ్మ పరామృతం! ఏతద్యో వేద నిహితం గుహాయాం సో విద్యాగ్రంథిం వికిరతీహ సోమ్య ॥ (ముం.2-1-10) కర్మ, జ్ఞానరూపమైన తపస్సు - ఇదంతయూ ఉత్కృష్టమైన అమృతస్వరూపమైన సర్వకారణమైన అక్షరమను పరబ్రహ్మమే, పరమపురుషుడే. ‘ ఈ పరబ్రహ్మ నేనే ’ సర్వజీవుల హృదయందునూ వారివారి ఆత్మగా ఉన్నాను, అని ఎవడు అనుభవములకు తెచ్చుకొనునో అతడు ఇక్కడే బ్రతికి ఉండగనే అవిద్యా గ్రంథిని విప్పుకొనును. అవిద్యము సర్వవిధ వాసనాసహితముగా నాశము చేసుకొనును - అను శ్రుతిప్రమాణముతో ఆచార్యులు నిస్సంశయముగా ఆత్మజ్ఞానముతో కలుగు ఫలమును వర్ణించినారు.

(6) వాక్యార్థ నిర్ణయము : పూర్వపు వేదాంతులయందు ఒక్కొక్కరు తమతమ ప్రస్థానమునకు తగిన సిద్ధాంతమును మీమాంసా నియమముల ననుసరించి ఉపక్రమోపసంహారములు మొదలైన ఆరువిధములైన తాత్పరయ లింగములు, శ్రుతి లింగము, స్థానము - మొదలగు శబ్ద ధర్మములు - వీటిని విచారము చేయుచు వేదాంతవాక్యముల అర్థమును నిర్ణయము చేయుచుండిరి. వారివారికి కావలసినట్లు వాక్యములను ఏరుకొనుట, బుద్ధికౌశలముతో వాక్యముయొక్క అర్థమును నిర్ణయించుట - ఇవి వారందరికి సమానమై ఉండుటచేత ఎవరి ప్రస్థానము ఎందుకు సర్వశ్రేష్ఠమను దానిని నిర్ణయించు గీటురాయే దొరకనట్లు అగును. అయితే ఆచార్యులు తమప్రస్థానము యొక్క సంప్రదాయముననుసరించి“ఇప్పుడు నేను చేసిన వ్యాఖ్యానముర్పకారం విషయం అనుభవమునకు వచ్చునో రాదో చూడండి” అని శ్రోతలకు ఆహ్వానమిచ్చిరిఎవరైనా సిద్ధాంతమునకు ఏ ఒక్క వాక్యమును ప్రమాణముగా ఉదహరించి వ్యాకరణము, కోశము - మొదలగు వాటి బలముతో తమకు ఇష్టమైన అర్థమును ఎలాదైననూ తీసుకొనవచ్చునదిగా ఉన్నది. అయితే వారు చెప్పు అర్థము కాలాంతరమునందు దేశాంతరమునందు ఫలము ఇచ్చునదిగా ఉంటే వారి వ్యాఖ్యానము సరియో కాదో - ఎట్లు నిర్ణయించలసయును ? ఈ చిక్కు ఆచార్యుల ప్రస్థానమందు లేదు.

'ఇదంతయు బ్రహ్మమే, 'నేను బ్రహ్మము' అనునది వాక్యర్థముయొక్క జ్ఞానముకలిగినవానికి ఇప్పుడే ఇక్కడే అనుభవమునకు వచ్చునను ఉపదేశము అనుభవానుసారమై యున్నది. దానిని ఎట్లు తీసివేయుటకు వీలగును ?

(7) పరమత ఖండన : ప్రతియొక్క ప్రస్థానము వారును తమతమ సిద్ధాంతమునకు అనుగుణముగా మీమాంసాన్యాయముననుసరించి వాక్యార్థమును ణిర్ణయించుటేకాక మిగతావారి మతములను ఈ మతము శ్రుతి స్మృతులకు విరుద్ధమైను అని చూపించుటకు బయలుదేరుట వారివారికి తోచిన యుక్తులతో పరవాదుల మతమును ఖండించుట, ఇది అన్నిప్రస్థానముల వారికి సమానమై ఉండెడికి. ఈ విధముగా వాదించు వారిలో ఏ ప్రస్థానము శ్రుతియుక్తులకు సమ్మతము, ఏది విరుద్ధము ? అను దానిని గుర్తుపట్టుట సామాన్య ప్రజ్ఞ గలవారికి వీలుపడెడిది కాదు. అయితే ఆచార్యుల తమ ప్రస్థానమునకు ముడుపుహా తీసుకొనిన సార్వత్రికానుభవమును పెట్టుకొని శ్రుతియూ, దానికి అవిరుద్దుమైన తర్కమూ ఈ అనుభవమునకు సమ్మతముగానే ఉన్నాయి అనుదానిని చూపించినతర్వాత మిగతామతములకు ప్రాబల్యము లేనట్లగును.

వెనుక అనేకభాష్యకారులు తమతమ ప్రస్థానములపరముగా శ్రుతులకు వ్యాఖాయసమును చేసియుండిరి. అయితే వాటిలో ఏ ఒక్కటియూ ఇప్పుడు మిగలలేదు ఆచార్య శంకరులు వ్రాసిన భాష్యములు ఇప్పుడు మిగలలేదు ఆచార్య శంకరులు వ్రాసిన భాష్యములు ఇప్పుడుకూడా మిగిలి.స్త్రన్నవి, సర్వజన సామాన్యమై యున్నవి. ఈ ఆచార్యులపేరు ఇట్లు అఖిల భూమండలమందునూ ప్రఖ్యాతమయి ఉండుటచేత ఆచార్యుల రచన అంటే అది సర్వసామాన్యమగునని అనేక గ్రంధకర్తల నమ్మిక. అందుచేట 'శంకర భగవత్పాగుల విరచితము' అని తమ గ్రంథములకు సమాప్తి వాక్యమును వ్రాసికొనినారు. ఇది ఆచార్యులను కించపరచటమే కదా? ఈ ఆచార్యులు చూపించిన అనుభవము అన్నిదేశములకు, అన్నికాలములకు మాన్యమయి ఉండుటచేత అందరికీ మాన్యమై ఉన్నది. యజ్ఞాత్వాన పునర్మోహమేవం యాస్యసి పాండవ' దీనిని తెలుకొంటే మొదటివలె